

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดต่อพฤติกรรมกาให้การพยาบาล ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์

ปัทมา ผาติภัทรกุล, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก,
e-mail; pattama@bcns.ac.th
บุบผา ดำรงกิตติกุล, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก,
e-mail; burpha@bcns.ac.th
กรกนก บุญประถัมภ์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก,
e-mail; kornkanok@bcns.ac.th

บทคัดย่อ

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกาพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด วิธีการศึกษา: การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เปรียบเทียบพฤติกรรมกาพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติในวิชา ปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) พฤติกรรมกาให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบค่าทีแบบสัมพันธ์ ผลการศึกษา: พบว่าพฤติกรรมกาพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลหลังการฝึกปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.48, p < .001$) โดยพฤติกรรมด้านจิตบริการของนักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติ (Mean = 4.73, SD. = .27) พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติในระดับมากที่สุด (Mean = 4.71, SD. = .29) พฤติกรรมด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.48, SD. = .40) โดยรวมสรุป การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีพฤติกรรมกาบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: การสะท้อนคิด, หัวใจความเป็นมนุษย์

Effects of Using Reflective Thinking Skills on Nursing Behavior for Humanized Care among Nursing Students

Pattama Patipattarakul, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok, e-mail; Pattama@bcns.ac.th

Bubpha Dumrongkittikul, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok, e-mail; burpha@bcns.ac.th

Kornkanok Boonprathum, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok, e-mail; kornkanok@bcns.ac.th

Abstract

This research aimed to examine the effects of using reflective thinking skills on nursing behavior for humanized care among nursing students. In this quasi research, 32 second-year nursing students were recruited by purposive sampling. The study was undertaken during a practice class of the nursing skills course. Data were analyzed using descriptive statistics and paired t-test for mean comparison. The findings showed that the mean score comparisons at post intervention were at a very good level and increased. Nursing students showed a significant increase in behavior for humanized care ($t = 7.48, p < .001$). After engaging in practice post intervention, the mean scores for service mind were at a very good level (Mean = 4.73, SD. = .27), the mean scores for participation were at a very good level (Mean = 4.71, SD. = .29), and the mean scores for analytical thinking were at a good level (Mean = 4.48, SD. = .40) In conclusion, reflective thinking encourages students to have service behavior for humanized care.

Keywords: Reflective thinking, Humanized care

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นความท้าทายด้านการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการเตรียมผู้เรียนและผู้สอน ให้มีความพร้อม วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ผู้ปฏิบัติต้องมีทักษะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพการพยาบาล คือการดูแลมนุษย์ ซึ่งมีความรู้สึกนึกคิด มีการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการพยาบาลที่มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องตอบสนองต่อความต้องการและการแก้ปัญหาในลักษณะขององค์รวม ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ภายใต้กระแสของสังคม ประชาชนมีโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น สนใจต่อการปกป้องและรักษาสิทธิของตนเอง มีความคาดหวังที่สูงขึ้นในการที่จะได้รับการดูแลรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างผู้รับบริการกับผู้ให้บริการ โดยเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาล ส่วนใหญ่เป็นเรื่องความไม่พึงพอใจในพฤติกรรมบริการ เช่น มารยาทกริยาวิจา การสื่อสาร การให้ข้อมูล และเทคนิคการให้บริการ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Care) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มองเห็นความทุกข์ของผู้รับบริการ โดยการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ข้อคือความสามารถในการมองเห็นองค์รวม ต่อมาคือความสามารถในการมองเห็นมนุษย์ และความสามารถในการมองเห็นความทุกข์ ประกอบกับในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีศาสตร์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาลให้มีความสามารถในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นจึงมีความสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพยาบาลเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยตลอด 24 ชั่วโมง ผู้ป่วยต้องการได้รับการดูแล ด้วยความเอาใจใส่ดูแลเอาใจใส่ดูแลอย่างดี ต้องการการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาศักยภาพการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของบุคลากรทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนได้นำบันทึกการสะท้อนคิดประจำวันมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาได้มีการเชื่อมโยงความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล การสะท้อนคิด (Reflective Thinking) จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ คิดทบทวน ตรวจสอบความรู้สึกของตนเองประเมินผลกระทบค้นหาความรู้ทางเลือกเพิ่มเติมและวางแผนการรับมือกับปัญหาต่อไปในอนาคต การสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลจะช่วยให้มีความเข้าใจในสถานการณ์และการกระทำของตนเองเพิ่มมากขึ้น ทำให้พยาบาลคิดก่อนการปฏิบัติการพยาบาล ทบทวนใคร่ครวญพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนลงมือปฏิบัติ วางแผนและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น(Khiaolueang, Kaewurai, Hingkanoon, & Viboonrangsun, 2013)การสะท้อนคิด เป็นการจัดการเรียนการสอนทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Wichainate, 2014)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักศึกษาพยาบาล มีสมรรถนะแต่ละชั้นปีที่แตกต่างกันไป การจัดการเรียนการสอนนี้จึงมุ่งหวังให้นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 สามารถปฏิบัติการพยาบาล อย่างเป็นองค์รวม เพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ด้วยความเมตตา กรุณา และเอื้ออาทร และความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ใช้ดุลยพินิจในการจัดการประเด็นปัญหา แสดงออกถึงการเคารพสิทธิ คุณค่า ความแตกต่างของความเป็นมนุษย์ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล (Personnel Development group Praboromarajchanok Institute, 2013)

เนื่องด้วยนักศึกษาเริ่มก้าวเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล ฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นครั้งแรก ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงนำการจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดมาใช้ในวิชา ปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมบนพื้นฐานทฤษฎีการดูแลอย่างเอื้ออาทรด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แก่บุคคลในวัยเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ และพัฒนานักศึกษาให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านการให้การพยาบาลผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

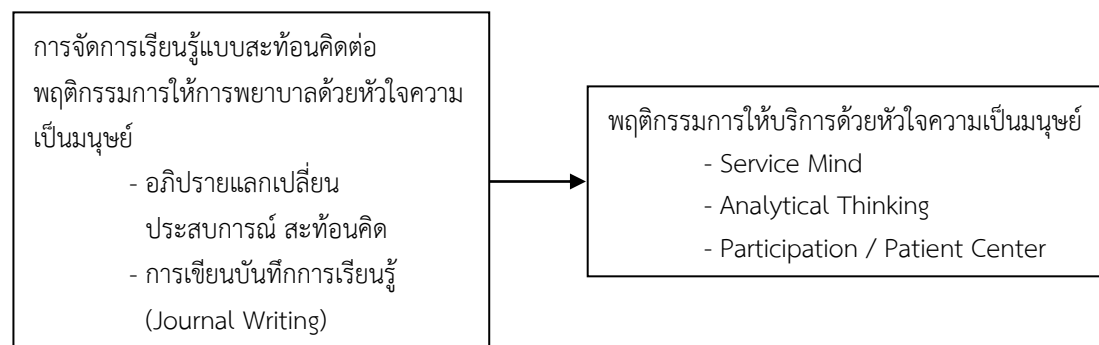
เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

สมมติฐานของการวิจัย

หลังการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดนักศึกษามีพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดต่อพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ จะใช้แนวคิด การเขียนบันทึกการเรียนรู้ (Bulman, 2013) มาประยุกต์ใช้ในวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาลโดยมุ่งหวังว่าการเขียนบันทึกการเรียนรู้ (Journal Writing) จะช่วยพัฒนานักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ให้มีจิตบริการ รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และให้การพยาบาลโดยการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ

ภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติการพยาบาลวิชาการพยาบาลขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติในวิชาปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2562 จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม G power ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คน เพื่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แต่

เนื่องด้วยสภาการพยาบาลกำหนดอัตราส่วนจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาในการขึ้นฝึกปฏิบัติ 1 : 8 ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน รวมจำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขของแบบสอบถามของ ดร.กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย ตอนที่ 2 แบบความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่แสดงถึงพฤติกรรมทำให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ 1)ด้านจิตบริการของนักศึกษาพยาบาล(Service Mind) จำนวน 30 ข้อ 2)ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล(Analytical Thinking) จำนวน 16 ข้อ 3)ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation) จำนวน 31 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .855 .857 และ.924 ตามลำดับ ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .935

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันกับผู้ร่วมวิจัยอีก 2 ท่านในการดำเนินการวิจัย ชี้แจงกิจกรรม และแบบสอบถามการวิจัย และผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนประเมินตนเองก่อน ในประเด็นกว้าง ๆ เช่นความกลัว ความวิตกกังวลต่าง ๆ เพราะเป็นการฝึกปฏิบัติครั้งแรกของนักศึกษาพยาบาลตอบแบบประเมินพฤติกรรมในการให้การพยาบาลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน (Pre-Test)

2. ขณะทดลอง

ระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติงานมีการเขียนบันทึกสะท้อนคิดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ระยะเวลาในการดำเนินการ 3 สัปดาห์ / กลุ่ม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนสะท้อนคิด (Journal Writing) ส่งอาจารย์ประจำกลุ่ม ในประเด็น สิ่งที่นักศึกษาสามารถดูแลผู้ป่วยได้ดี มีความภาคภูมิใจ ส่งผลดีอย่างไรต่อตัวผู้ป่วย หรือสิ่งที่เป็นข้อบกพร่อง อาจส่งผลกระทบต่อผู้ป่วย นักศึกษารู้สึกอย่างไรเกิดการเรียนรู้อะไรในสิ่งที่ได้กระทำไป

3. หลังการทดลอง

ภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติมีการเข้ากลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เขียนบันทึกสะท้อนคิด (Journal Writing) ในประเด็นเกิดการเรียนรู้อะไรมากขึ้นจากก่อนการฝึกปฏิบัติ และตอบแบบประเมินพฤติกรรมในการให้การพยาบาลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ Post-test

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล นำมาแจกแจงความถี่ วิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมในการ

พยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ระหว่างก่อน และหลังการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล วิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบค่าที่แบบสัมพันธ์ (Paired t-test)

จริยธรรมวิจัย

ผู้วิจัยได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เลขที่ 1-007/2562 ได้อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยขั้นตอนในการเก็บข้อมูลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัยกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการประเมินตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในการวิจัยและสิทธิที่จะขอถอนตัวจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเมื่อใดก็ได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ รวมทั้งให้ความมั่นใจกับกลุ่มตัวอย่างว่าจะเก็บข้อมูลนี้เป็นความลับไม่เปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลอื่นว่าเป็นข้อมูลของใครเพื่อปกป้องสิทธิของกลุ่มตัวอย่างไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมการวิจัยและผลของการวิจัยจะรายงานข้อมูลเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยพร้อมจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมหากผู้ตอบแบบสอบถามต้องการ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความยินยอมในการตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจและลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 96.87 ส่วนใหญ่มีอายุ 19 ปี มีอายุเฉลี่ย 19.78 ปี มีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 2.99 จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 50

พฤติกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น รายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีพฤติกรรมด้านจิตบริการของนักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติ (Mean = 4.73, SD. = .27) มีคะแนนเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร และ 3) ด้านคุณภาพการบริการ พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.71, SD. = .29) มีคะแนนเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยมากที่สุด (Mean = 4.75, SD. = .29) พฤติกรรมด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.48, SD. = .40) มีคะแนนเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมาก และมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.51, SD. = .38) คะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.44, SD. = .44) โดยรวมพฤติกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Mean = 4.64, SD. = .28) ดังตารางที่ 1

ตาราง การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดโดยใช้สถิติ Paired t-test (n = 32)

พฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์	ก่อน			หลัง			t-test	p-value
	Mean	SD.	ระดับ	Mean	SD.	ระดับ		
ด้านจิตบริการของนักศึกษาพยาบาล	4.29	.57	มาก	4.73	.27	มากที่สุด	5.30	.000
คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	4.09	.65	มาก	4.64	.38	มากที่สุด	4.98	.000
ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.47	.57	มาก	4.81	.24	มากที่สุด	3.91	.000
ด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร	4.37	.58	มาก	4.75	.27	มากที่สุด	4.63	.000
ด้านคุณภาพการบริการ	4.26	.65	มาก	4.73	.34	มากที่สุด	5.20	.000
ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษา	3.78	.55	มาก	4.48	.40	มาก	8.13	.000
พยาบาล								
ด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์	3.88	.57	มาก	4.51	.38	มากที่สุด	6.75	.000
ด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์	3.68	.59	มาก	4.44	.44	มาก	8.41	.000
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ	4.10	.67	มาก	4.71	.29	มากที่สุด	6.73	.000
ด้านการส่งเสริมการดูแลตนเอง	3.89	.66	มาก	4.67	.37	มากที่สุด	6.60	.000
ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ	4.13	.65	มาก	4.72	.32	มากที่สุด	6.90	.000
ด้านการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย	4.29	.67	มาก	4.75	.29	มากที่สุด	4.75	.000
พฤติกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยรวม	4.06	.55	มาก	4.64	.28	มากที่สุด	7.48	.000

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดต่อพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์พบว่าพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดของนักศึกษามีความแตกต่างกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ย สูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่าการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดมีผลต่อพฤติกรรมการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล (Chaipornjaroensri, Sosome, & Chaowiang, 2017) การสะท้อนคิดสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะหัวใจความเป็นมนุษย์ การสะท้อนคิดเป็นการจัดการเรียนการสอนทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลรูปแบบหนึ่งซึ่งผ่านการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวาง สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและเกิดความเจริญงอกงาม (Wichainate, 2014) พฤติกรรมการสะท้อนคิดช่วยให้เกิดการพัฒนาความมั่นใจในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ และการปรับตัวเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล (Boonthum, Yutthawisut, Boaleung, Kawprom, & Rungruang, 2015) และการเขียนบันทึกการเรียนรู้ทำให้ได้คิดทบทวนประสบการณ์ของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ (Bulman, 2013) และทำให้ได้ฝึกคิดวิเคราะห์มากขึ้น (Khumtorn, Suppasri, & Akarasuwankun, 2017) นอกจากนี้พฤติกรรมการพยาบาลด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติ ซึ่งการสะท้อนคิดการปฏิบัติเป็นวิธีการที่ช่วยเชื่อมโยงความรู้ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ผ่านการใคร่ครวญ ทำให้มีการเปลี่ยนผ่านความรู้จากการปฏิบัติไปสู่ความรู้ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต ผลลัพธ์การสะท้อนคิดจะส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติพยาบาลโดยคำนึงถึงบริบทผู้ป่วยเป็นสำคัญนั้น ถือได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาในการพยาบาล การให้เหตุผลทางคลินิก และการตัดสินใจทางคลินิกมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ

การพยาบาล และส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนฝึกปฏิบัติจะเห็นได้ว่าผลลัพธ์การสะท้อนคิดจะส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล (Sinthuchai, Dejpituksirikul, & Yoksuriyan, 2018) จากการสะท้อนคิดที่ได้จากสถานการณ์ ประสบการณ์ที่ผ่านมา นักศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง (Sinthuchai, Sawekngam, Pasiphol, 2017) นอกจากนี้การเขียนบันทึกการสะท้อนคิดประจำวัน (Journal writing) ช่วยให้เกิดการไตร่ตรองและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ของตน (Walker, 2006) จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดทำให้นักศึกษาพยาบาล มีพฤติกรรมพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีจิตบริการ สามารถคิดเชิงวิเคราะห์ และเข้าใจถึงการให้การพยาบาลเน้นบริบทของผู้ป่วยเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ป่วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น การปฏิบัติการสะท้อนคิดยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นมืออาชีพ (Mann, Gordon, & MacLeod, 2007) วิทยาลัยควรมีการทบทวนการปฏิบัติการสะท้อนคิดเพื่อให้นักศึกษาให้การพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ (Chong, 2009) การสะท้อนคิดส่งผลต่อการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาล เกิดผลลัพธ์การพยาบาลที่ดี (Galutira, 2018)

ข้อเสนอแนะ

ควรนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดไปประยุกต์ใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีพฤติกรรมบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และให้การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ผู้รับบริการปลอดภัย

รายการอ้างอิง

- Bulman C. *Reflective Practice in Nursing*. (5th ed.). Oxford: Blackwell Science. 2013.
- Boonthum, A., Yutthawisut, S., Boaleung, T., Kawprom, C., & Rungruang, K., (2015). Development on Reflective Clinical Skill of Nurse Students. *Journal of Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center*, 32(3), 244-255. (in Thai)
- Chaipornjaroensri, W., Sosome, B., & Chaowiang, K. (2017). Review of Educational Research Developing Humanized Care : A Case Study of Boromarajonani College of Nursing, Praputthabat. *Journal of Public Health Nursing*, 31(1), 146-159. (in Thai)
- Chong, M. C. (2009). Is Reflective Practice a Useful Task for Student Nurses?. *Asian Nursing Research*, 3(3), 111-120.
- Galutira, D. G. (2018). Theory of Reflective Practice in Nursing. *International Journal of Nursing Science*, 8(3), 51-56.
- Khiaolueang, D., Kaewurai, W., Hingkanon, P., & Viboonrangsun, S., (2013). The Development of the Thought Reflection Learning Model to Enhance Ethical Decision-Making in Nursing for Student Nurses. *Journal of Education Naresuan University*, 15(4), 9-21. (in Thai)

- Khumtorn, L., Suppasri, J. & Akarasuwankun, T. (2017). Nursing Care of Persons with Psychiatric Problems: The Development of a Practicum Course to Promote Reflection Skills among Nursing Students. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 4(1), 15-27. (in Thai)
- Mann, K., Gordon, J. & MacLeod, A. (2007). *Reflection and reflective practice in health professions education: a systematic review*. Retrieved January 8, 2020, From http://healthsci.queensu.ca/assets/ohse/reflective_practice__a_systematic_review.pdf
- Personnel Development group Praboromarajchanok Institute. (2013). *Operation manual for identity of graduated of Praboromarajchanok*. Yuttarin Nonthaburi : Printing Company Limited. (in Thai)
- Sinthuchai, S., Dejpituksirikul, S., & Yoksuriyan, P., (2018). Reflective Practice in Nursing Education. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 19(2), 15-23. (in Thai)
- Sinthuchai, S., Sawekngam, W., & Pasiphol, C. (2017). Development of an Instructional Model Based on Scaffolding and Reflective Practice Approach to Promote Clinical Decision Making Ability of Nursing Students. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 18(3), 134-143. (in Thai)
- Walker, E. S. (2006). Journal writing as a Technique to Promote Reflection. *JAT Journal of Athletic Training*, 41(2), 216-221.
- Wichainate, K. (2014). Reflective Thinking: Teaching Students to Develop Critical Thinking in Nursing Practice. *Journal of The Police Nurse*, 6(2), 188-199. (in Thai)